

STORTINGET

Innst. 274 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 80 L (2020–2021)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvistene mellom Parat/YS og NHO og Fagforbundet/LO og NHO i forbindelse med hovedtariffoppgjøret 2020

Til Stortinget

Sammendrag

Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen fremmes forslag om at arbeidstvistene mellom Parat/YS og NHO (Overenskomst for barne- og ungdomsverntjenesten) og Fagforbundet/LO og NHO (Overenskomst 453) i forbindelse med hovedtariffoppgjøret 2020 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Det fremmes samtidig forslag om at det blir forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans for å løse de to tvistene.

Forhandlinger og mekling

Tvistene har oppstått i forbindelse med hovedtariffoppgjøret 2020 og gjelder Overenskomst for barne- og ungdomsverntjenesten mellom Parat/YS og NHO og Overenskomst 453 mellom Fagforbundet/LO og NHO.

Etter brudd i forhandlingene varslet Parat og Fagforbundet plassoppsigelse for henholdsvis 351 og 2 378 medlemmer som var omfattet av overenskomstene.

Riksmekleren nedla forbud mot arbeidsstans 16. november 2020 og innkalte partene til mekling. Det ble gjennomført parallelle meklinger for de to overenskomstene 7., 8. og 9. januar 2021.

Mekleren konstaterte at partene sto så langt fra hverandre at det ikke var grunnlag for å legge frem for-

slag som kunne forventes å bli anbefalt av partene. Meklingen ble avsluttet 9. januar 2021 klokken 03.30.

Den varslede streiken ble iverksatt 9. januar 2021 med ett medlem i Parat og 80 medlemmer i Fagforbundet.

Omfang og virkninger av konflikten

Streikeuttakene omfattet en lang rekke private behandlingsinstitusjoner innenfor rusomsorg, psykiatri, barnevern, pleie og omsorg og noen barnehager og berørte til en viss grad de samme omsorgsbedriftene.

Helsemyndighetene ble varslet om streikene og vurderte de mulige konsekvensene. 11. januar 2021 rapporterte Statens helsetilsyn at de hadde etablert kontakt med berørte statsforvaltere, som ville rapportere dersom streikene ville medføre konsekvenser for helsetjenestenes evne til å ivareta liv og helse. På det tidspunktet hadde ikke Helsetilsynet mottatt informasjon som ga slike indikasjoner, men de ville rapportere til HOD dersom de skulle motta informasjon om forhold som ville medføre fare for liv og helse i helsetjenesten som følge av streikene.

Fagforbundet trappet opp streiken 14. januar 2021 og tok ut ytterligere 43 medlemmer i streik.

Fagforbundet tok ut ytterligere tre medlemmer i streik fra 19. januar 2021 og varslet at de ville ta ut 24 medlemmer den 26. januar 2021. Parat utvidet sin streik med to medlemmer fra den 18. januar 2021 og varslet at de ville ta ut ytterligere tre medlemmer den 26. januar 2021. Disse tre var ansatt i en virksomhet med heldøgns botilbud som allerede 9. januar 2021 var berørt av streiken ved at Fagforbundet hadde tatt ut to ansatte, hvorav den ene hadde fått dispensasjon fra streiken.

Streikene, med det varslede uttaket, ville fra 27. januar 2021 omfatte 156 arbeidstakere; 6 medlemmer i Parat og 150 medlemmer i Fagforbundet.

På morgenen 26. januar 2021 rapporterte Helsetilsynet at det muligens var i ferd med å oppstå en krevende situasjon ved denne virksomheten, og at de skulle ha et møte med Statsforvalteren litt senere på dagen for å vurdere eventuelle avbøtende tiltak.

Etter dette konkluderte Helsetilsynet med at streikene i konflikten mellom Parat/Fagforbundet og NHO ville utsette særlig utsatte og sårbare personer for et betydelig funksjonsfall og helsefare, og at streikenes konsekvenser ville medføre fare for liv og helse fra onsdag 27. januar 2021 klokken 08.00.

På bakgrunn av Helsetilsynets vurdering innkalte arbeids- og sosialministeren partene til møte tirsdag 26. januar 2021 klokken 20.45. Partene bekreftet på møtet at de ikke så noen mulighet for å komme til enighet. I lys av dette og Helsetilsynets rapport informerte statsråden partene om at regjeringen ville gripe inn med tvungen lønnsnemnd i begge konfliktene. På anmodning fra statsråden sa Parat og Fagforbundet seg villige til å avslutte streikene umiddelbart og gjenoppta arbeidet. Det vises til proposisjonens kapittel 3, der det er nærmere redegjort for omfanget og virkningen av konflikten.

Konklusjon

Hensynet til liv og helse gjør det nødvendig å løse arbeidstvistene mellom Parat/YS og NHO og Fagforbundet/LO og NHO uten ytterligere arbeidskamp.

Det overlates til Rikslønnsnemnda å avgjøre tvistene.

Norge har ratifisert flere ILO-konvensjoner som verner organisasjonsfriheten og streikeretten (konvensjon nr. 87, 98 og 154). Slik konvensjonene har vært tolket av ILOs organer, stilles det strenge krav for inngrep i streikeretten, men det åpnes likevel for inngrep dersom streiken setter liv, helse eller personlig sikkerhet for hele eller store deler av befolkningen i fare. Sosialpakten under Europarådet har i artikkel 6 nr. 4 en tilsvarende bestemmelse som verner streikeretten. Artikkel 6 må imidlertid ses i sammenheng med artikkel G, som åpner for at det ved lov kan gjøres begrensninger i streikeretten som er nødvendige i et demokratisk samfunn for å verne andre menneskers rettigheter og frihet, eller for å verne offentlige interesser, nasjonal sikkerhet og helse og moral i samfunnet.

Tvungen lønnsnemnd i de omhandlede arbeidstvistene er innenfor rammen av de konvensjoner Norge har ratifisert. Dersom det skulle påvises motstrid mellom internasjonale konvensjoner og Norges bruk av tvungen lønnsnemnd, mener Arbeids- og sosialdepartementet at det under enhver omstendighet er nødvendig å gripe inn i konfliktene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Lise

Christoffersen, Arild Grande og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tønning Riise, fra Fremskrittspartiet, Jon Georg Dale og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Eirik Faret Sakariassen, og fra Kristelig Folkeparti, Torill Selsvold Nyborg, viser til tvisten mellom Parat/YS og NHO og også mellom Fagforbundet/LO og NHO i forbindelse med hovedtariffoppgjøret 2020. Saken gjelder Overenskomst for barne- og ungdomsverntjenesten mellom Parat/YS og NHO og Overenskomst 453 mellom Fagforbundet/LO og NHO. Komiteen viser til at det ble gjennomført parallelle meklinger etter innkalling fra Riksmekleren 7., 8. og 9. januar 2021, der begge overenskomstene var til meklings. Komiteen viser til at medlemmer ble tatt ut i streik, og at den ble trappet opp i flere omganger.

Den 26. januar 2021 rapporterte Helsetilsynet om at streikene i konflikten mellom Parat/Fagforbundet og NHO ville utsette særlig utsatte og sårbare personer for et betydelig funksjonsfall og helsefare, og at streiken medførte fare for liv og helse fra onsdag 27. januar 2021 kl. 08.00.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, slutter seg på denne bakgrunn til forslaget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til skriftlig innspill til komiteen fra Fagforbundet, hvor det fremkommer opplysninger om at Helsetilsynets vurdering av at det forelå fare for liv og helse, ikke var basert på en korrekt beskrivelse av bemanningssituasjonen og pleietilbudet. Fagforbundet peker i sitt innspill på at hverken regjeringen eller Helsetilsynet tok kontakt med arbeidstakersiden for å kvalitetssikre det faktiske grunnlaget før beslutningen ble tatt.

Disse medlemmer viser videre til at Fagforbundet mener det ble gjort en sammenblanding av virkningene av streikene til Fagforbundet og YS uten at den enkelte streik ble vurdert hver for seg.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en ny vurdering av grunnlaget for tvungen lønnsnemnd sett i lys av påstandene fra Fagforbundet og hvorvidt en inngripen i streikeretten var i henhold til den lovfestede streikeretten og internasjonale forpliktelser.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Helsetilsynets rapport av 15. januar 2021, der det står:

«Vi har i løpet av den første uken, altså etter både 1. og 2. streikeuttak, ikke mottatt informasjon som indikerer at streiken medfører konsekvenser for helsetjenestenes evne til å ivareta liv og helse.»

Disse medlemmer merker seg språkbruken «indikerer at».

Fagforbundet tok ut ytterligere tre medlemmer i streik fra 19. januar 2021. Streikene, med det varslede uttaket, ville dermed fra 27. januar 2021 omfatte 156 arbeidstakere; seks medlemmer i Parat og 150 medlemmer i Fagforbundet.

Videre står det i proposisjonen:

«På morgenen 26. januar 2021 rapporterte Helsetilsynet at det muligens var i ferd med å oppstå en krevende situasjon ved denne virksomheten, og at de skulle ha møte med Statsforvalteren litt senere på dagen for å vurdere eventuelle avbøtende tiltak.»

Disse medlemmer merker seg igjen språkbruken «muligens var i ferd med».

På dette grunnlaget konkluderte så Helsetilsynet med at streikene i konflikten mellom Parat/Fagforbundet og NHO Service og Handel ville medføre fare for liv og helse fra onsdag 27. januar 2021 klokken 08.00. På bakgrunn av denne vurderingen innkalte arbeids- og sosialministeren partene til møte tirsdag 26. januar 2021 klokken 20.45. Partene bekreftet på møtet at de ikke så noen mulighet for å komme til enighet. I lys av dette og Helsetilsynets rapport informerte så statsråden partene om at regjeringen ville gripe inn med tvungen lønnsnemnd i begge konfliktene.

I brev av 16. februar 2021 fra Fagforbundet til komiteen bestrider Fagforbundet innholdet i Prop. 80 L (2020–2021) ved å påpeke feil om flere faktiske forhold i saken.

Disse medlemmer er enige med Fagforbundet i at det er bekymringsfullt at det ikke ble gjort et grundige arbeid i forkant av en slik inngripen i den selvstendige streikeretten. Regjeringens inngripen i streikeretten i denne saken vil kunne bidra til å senke tilliten til fremtidige vurderinger fra Helsetilsynet og vanskeliggjøre en hurtig avslutning der det faktisk er fare for liv og helse.

Disse medlemmer slutter seg til Fagforbundets vurdering og anser Prop. 80 L (2020–2021) som en innskrenking av streikeretten som er i strid med den lovfestede streikeretten og internasjonale forpliktelser.

Siden streiken er avsluttet og arbeidet er gjenopptatt, er det nå et faktum at Rikslønnsnemnda skal avgjøre tvistene. Disse medlemmer ber departementet legge vekt på Fagforbundets beskrivelse i den videre behandlingen av slike saker.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen gjøre en ny vurdering av grunnlaget for tvungen lønnsnemnd sett i lys av påstandene fra Fagforbundet og hvorvidt en inngripen i streikeretten var i henhold til den lovfestede streikeretten og internasjonale forpliktelser.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om lønnsnemndbehandling av arbeidstvistene mellom Parat/YS og NHO og Fagforbundet/LO og NHO i forbindelse med hovedtariffoppgjøret 2020

§ 1

Twisten mellom Parat/YS og NHO i forbindelse med hovedtariffoppgjøret 2020 (Overenskomst for barne- og ungdomsverntjenesten) skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Twisten mellom Fagforbundet/LO og NHO i forbindelse med hovedtariffoppgjøret 2020 (Overenskomst 453) skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 3

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans, jf. lov 27. januar 2012 nr. 9 om arbeidstvister (arbeidstvistloven) § 1 bokstav f) og g) for å løse tvistene.

Reglene i lov 27. januar 2012 nr. 10 om lønnsnemnd i arbeidstvister (lønnsnemndloven) får tilsvarende anvendelse.

§ 4

Loven trer i kraft straks. Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelser i tvistene.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 25. februar 2021

Erlend Wiborg

leder og ordfører

